

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2025-55-9>

УДК 657.01: 339.56

Лагутін С. С., аспірант

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

serg.lahutin@ukr.net

ORCID: 0009-0004-7341-7031

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У науковій статті здійснено огляд підходів до обліку зовнішньоекономічної діяльності в розрізі його методології. Проведено дослідження засад методології бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності в контексті цифровізації. Встановлені виклики та проблеми бухгалтерського обліку, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю: неузгодженість законодавчих актів з бухгалтерського обліку між країнами, проблеми валютного обігу, розподіл транспортних витрат, складність проведення інвентаризації через віддаленість складів та тривалі терміни доставки. Автором розроблений алгоритм застосування методологічних інструментів обліку ЗЕД, який може стати основою для розробки засобів програмного забезпечення підприємств – суб'єктів ЗЕД. Це сприятиме зростанню точності і оперативності обліку, дозволить частково вирішити проблему обліку віддалених активів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, методологія, зовнішньоекономічна діяльність, цифровізація, елементи методу бухгалтерського обліку.

JEL code classification: M40, F50

Постановка проблеми. Розвиток глобалізації зумовлює посилення і розширення міжнародних економічних зв'язків. У світі зростають обсяги міжнародної торгівлі, інвестицій, експортованих та імпортованих послуг. Це створює нові виклики й загострює існуючі проблеми бухгалтерського обліку, такі як неузгодженість законодавчих актів з бухгалтерського обліку між країнами, проблеми валютного обігу, розподіл транспортних витрат, складність проведення інвентаризації через віддаленість складів та тривалі терміни доставки. Для їх розв'язання потрібні дослідження на базовому методологічному рівні. Тому тема статті має надзвичайну актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методології обліку досліджувалося і трансформувалося від початків виникнення бухгалтерської науки. Сучасний погляд на методологію обліку, зокрема, зовнішньоекономічної діяльності, сформовано у працях ряду українських та зарубіжних науковців.

М. С. Пушкар розуміє поняття методології бухгалтерського обліку максимально широко, відносячи до неї всеохоплюючі знання про понятійний апарат бухгалтерського обліку, його концепцію, внутрішню структуру, а також історичний розвиток [11].

Н. М. Малюга зосереджується на двох аспектах методології бухгалтерського обліку: з одного боку облік як наука, яка використовує загальнонаукові методи пізнання дійсності через предмет бухгалтерського обліку, а з іншого – практика обліку використовує спеціальні методи для вивчення об'єктів обліку [6].

Є. Б. Кіш розглядає методологію бухгалтерського обліку як складову загальної методології економічної науки, а в ширшому контексті – як складову наук про інституційні та суспільні перетворення, яка характеризується властивими їй формами та об'єктами [4].

Методологію бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності вивчає В. Ю. Гордополов. У своїй монографії він відзначає, що сучасна наукова дискусія щодо методології бух-

галтерського обліку орієнтована на гармонізацію та уніфікацію національної системи обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності з метою покращення рівня рівень правового забезпечення облікового відображення операцій зовнішньоекономічної діяльності [2, С. 176]. Формулюючи методологію обліку ЗЕД науковець використовує функціональний підхід диференціюючи зовнішньоекономічні операції за їх видами [2, С. 186].

Попри значну увагу науковців і значний обсяг публікацій на обрану тему з'являються нові виклики, які потребують ґрунтовних наукових досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження засад методології бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності в контексті цифровізації.

Виклад основного матеріалу. У наукових працях [1; 2; 4–6; 11] автори вибудовують трирівневу структуру: методологія – методика – метод. Узагальнено методологію визначають як вчення про метод. В контексті обліку зовнішньоекономічної діяльності її можна визначити як систему методів, способів, прийомів та інструментів бухгалтерського обліку, які дають змогу розкрити операції і процеси зовнішньоекономічної діяльності підприємства відповідно до принципів бухгалтерського обліку і забезпечити усі зацікавлені сторони відповідною вимогам економічною інформацією. Методологія обліку ЗЕД ґрунтується на принципах бухгалтерського обліку, вимогах до економічної інформації та підпорядкована головній меті обліку – задоволення інформаційних потреб зацікавлених сторін шляхом створення простору економічної інформації про зовнішньоекономічну діяльність, який в сучасній перспективі стає цифровим.

Методика наукового дослідження обліку зовнішньоекономічної діяльності ґрунтується на загальнонаукових методах і виступає набором способів, інструментів, підходів для встановлення універсальних закономірностей в обліку ЗЕД і напрямів їх розвитку [5]. Методика обліку зовнішньоекономічної діяльності має прикладну спрямованість, і може бути визначена як сукупність методів обробки економічної інформації щодо зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Категорія «метод» має подвійне трактування: у науці та теоретичних дослідженнях його визначають як спосіб пізнання явищ у природі і суспільному житті; у прикладному вимірі його визначають як спосіб, прийом виконання певних дій [6]. В обліку ЗЕД методом є способи обробки економічної інформації про здійснені зовнішньоекономічні операції, її узагальнення і систематизація з метою надання релевантної інформації усім зацікавленим сторонам.

До загальнонаукових методів обліку належать діалектичний метод, методи: спостереження, вимірювання, ідентифікація, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, класифікація, групування, узагальнення, аналізу і синтезу, історичний. Для розкриття в обліку підприємства інформації про його активи, зобов'язання і капітал, а також операції із ними розроблено емпіричний метод бухгалтерського обліку. Традиційно до елементів методу бухгалтерського обліку відносять: баланс і звітність, рахунки і подвійний запис, документація і інвентаризація, оцінка і калькуляція. Жоден із вказаних елементів не може самостійно забезпечити виконання завдань обліку. Повне висвітлення інформації про зовнішньоекономічну діяльність забезпечується лише із використанням кожного із пов'язаних елементів, які доповнюють одне одного [5].

Для цілей бухгалтерського обліку процес зовнішньоекономічної діяльності поділяється на окремі господарські операції, кожна із яких оформлюється документом. Документування ЗЕД починається із оформлення договірних документів. Для цього укладається договір, контракт або приймається публічна оферта. Договірний документ може бути складено як в паперовому, так і в електронному форматі. Законодавство [10] дозволяє провадити ЗЕД без укладання договірних документів. У такому разі підтвердженням договірних відносин виступає складений належним чином і оплачений інвойс. В ньому повинні бути зазначені реквізити сторін, що дають змогу їх ідентифікувати, вказані суть і обсяги операції.

До розрахункових документів належать інвойси (рахунок-фактура), платіжні доручення, чеки, акредитиви, тощо. В обліку факт здійснення зовнішньоекономічної операції відображується на підставі накладних, актів виконаних робіт, ТТН, коносаменту та інших супровідних документів. У всіх супровідних документах зазначається код Українського класифікатора

товарів зовнішньоекономічної діяльності, який розроблений на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації.

При перетині кордону на товари, транспортні засоби складається вантажно-митна декларація, подаються платіжні документи, які підтверджують сплату мита, акцизів за їх наявності. Щодо окремих видів товарів можуть вимагатися дозвільні документи, такі як ліцензії на торгівлю, сертифікати якості, свідоцтва затвердженого зразка. Відповідно до міжнародної практики вантажі підлягають страхуванню від транспортних ризиків, що оформлюється договором страхування, страховим полісом [13].

Ключовим елементом методу бухгалтерського обліку є оцінка. Вибір одного з різних способів оцінки впливає на усі показники обліку, зокрема, фінансові результати, а, отже, і на прийняття управлінських рішень. Тому їй приділяється велика увага в наукових працях і законодавчому регулюванні. Специфічною особливістю зовнішньоекономічної діяльності є використання різних валют в господарських операціях. Тому виникає проблема оцінки монетарних статей балансу, які виражені в іноземній валюті. Ці питання регулюються МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» та гармонізованим із ним НП(С)БО 21 із такою ж назвою [7, 8]. Застосування положень вказаних стандартів є ключовою умовою включення господарства країни до системи міжнародної торгівлі. Вони встановлюють єдині правила відображення операцій у різних валютах, що сприяє погодженості обліку, взаєморозумінню сторін та створюють умови для міждержавного контролю зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до даних стандартів валюта, у якій будуть проводитися операції фіксується в договорах і розрахункових документах. Але у накопичувальних бухгалтерських документах і звітності суми перераховуються у валюту, в якій складається звітність, на виконання принципу «єдиного грошового вимірника». Для перерахунку підприємства використовують курс валют, який встановлює Національний банк України на початок дня, коли відбулася господарська операція.

Крім того, кожного разу на дату балансу необхідно проводити переоцінку монетарних статей у іноземній валюті за поточним курсом. Різниця оцінок на дату операції та на дату балансу списується на доходи або витрати періоду. До монетарних статей балансу належать ті, на яких обліковуються грошові кошти, їх еквіваленти, а також ті, за якими існує зобов'язання сторін сплатити встановлену суму коштів [7].

Усі зібрані документи накопичуються протягом звітного періоду, а їх дані переносяться до реєстрів синтетичного, аналітичного обліку за відповідними бухгалтерськими рахунками, які ведуться з використанням подвійного запису. Проста бухгалтерія може використовуватися лише обмеженою кількістю мікропідприємств. Кожне підприємство розробляє власний робочий план рахунків на основі затверджених законодавчо Плану рахунків та Інструкції про його використання. Якщо розглянути План рахунків бухгалтерського обліку [3], то можемо помітити, що він недостатньо адаптований до ведення зовнішньоекономічної діяльності. Для рахунків, які стосуються обліку коштів, кредитів, розрахунків та обліку курсових різниць, передбачені відповідні субрахунки. Однак для відображення інвестиційної діяльності, витрат на експорт, страхування транспортних ризиків у міжнародних перевезеннях окремі рахунки не передбачені. У практиці підприємств ЗЕД транспортування товарів може займати тривалий час, отже є потреба відображати товари в дорозі. Отже, існує потреба доповнити План рахунків бухгалтерського обліку субрахунками, які стосуються зовнішньоекономічної діяльності.

Порядок аналітичного обліку підприємства, зайняті в ЗЕД, визначають самостійно, відкриваючи аналітичні рахунки в розрізі видів і найменувань продукції, контрагентів ЗЕД, країн, напрямів співробітництва, видів іноземної валюти, умов ІНКOTЕРМС тощо.

Калькуляції використовують в бухгалтерському обліку для встановлення собівартості одиниці продукції, товарів, послуг. Специфічною для обліку ЗЕД є калькуляція транспортних витрат для доставки товарів. Вона базується на умовах міжнародних комерційних термінів Інкотермс [12]. З облікової точки зору суть Інкотермс полягає у розподілі між покупцем і продавцем витрат на транспортування товарів у міжнародній торгівлі. Вони дозволяють однозначно встановити момент переходу всіх ризиків і вигод від володіння товаром, тобто, момент

списання товару у продавця і визнання доходу від продажу і визнання товару в обліку покупця. Продавець калькулює витрати від свого складу до визначеної за правилами точки, а покупець – від визначеної точки і до свого складу. Остання редакція термінів опублікована у 2020 і містить 11 умов, поділених на дві групи (табл. 1).

Застосування умов Інкотермс дає змогу точно розподілити зобов'язання сторін у ході поставок товарів, щоб уникнути плутанини. Хоча Інкотермс допомагає зменшити ризики, пов'язані з доставкою товарів між продавцем і покупцем, вони є лише частиною всього експортного контракту. Ціна, спосіб оплати, передача права власності, порушення умов договору та відповідальність за продукцію повинні регламентуватися в контракті. Також Інкотермс не має переваги над діючими в кожній окремій країні законами.

Після узагальнення і систематизації бухгалтерської інформації встановлене проведення інвентаризації. Її найчастіше сприймають як метод фактичного контролю наявності господарських засобів і розрахунків. Серед науковців існують сумніви щодо доречності віднесення інвентаризації до елементів методу бухгалтерського обліку [1]. Однак, у першу чергу, інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку покликана забезпечити відповідність задокументованих даних і фактичного стану підприємства. Тобто вона виступає зворотним зв'язком між обліком і діяльністю підприємства. Проводиться інвентаризація перед складанням річної звітності, щоб підтвердити і гарантувати достовірність і надійність бухгалтерської інформації, яка буде представлена у звітності [9].

Проблемним питанням проведення інвентаризації активів, зобов'язань та розрахунків, які стосуються зовнішньоекономічної діяльності, є просторова віддаленість її об'єктів. Матеріальні цінності можуть знаходитися на складах як в Україні, так і на закордонних. Товари в дорозі можуть перебувати тривалий час, тому бути недоступними для інвентаризації. Інвентаризація розрахун-

Таблиця 1

**Калькулювання витрат на транспортування товарів
у операціях зовнішньоекономічної діяльності за умовами Інкотермс**

Умова	Розшифрування умови	Точка переходу власності від продавця до покупця	Калькулювання транспортних витрат у продавця	Калькулювання транспортних витрат у покупця
Перша група для усіх видів транспорту				
EXW	Ex Works	Франко-завод	–	$B = H + T + M + P + C$
FCA	Free Carrier	Франко-перевізник	$B = H$	$B = T + M + P + C$
CPT	Carriage Paid To	Перевезення оплачене до	$B = H + T_1$	$B = T_2 + M + P + C$
CIP	Carriage and Insurance Paid to	Перевезення та страхування оплачене до	$B = H + T_1 + C$	$B = T_2 + M + P$
DAP	Delivered At Place	Поставка в місці	$B = H + T + C$	$B = M + P$
DPU	Delivered At Place Unloaded	Поставка в місці з розвантаженням	$B = H + T + P + C$	$B = M$
DDP	Delivered Duty Paid	Поставка зі сплатою мита	$B = H + T + M + P + C$	–
Друга група для морського транспорту				
FAS	Free Alongside Ship	Франко вздовж борту судна	$B = H + T_1$	$B = H_K + \Phi + M + P + T_2 + C$
FOB	Free On Board	Франко-борт	$B = H + T_1 + H_K$	$B = \Phi + M + P_K + T_2 + C$
CFR	Cost and Freight	Вартість і фрахт	$B = H + T_1 + H_K + \Phi$	$B = M + P_K + T_2 + C$
CIF	Cost, Insurance and Freight	Вартість, страхування і фрахт	$B = H + T_1 + H_K + \Phi + C$	$B = M + P_K + T_2$

* Примітка: H – витрати на навантаження (H_K – навантаження на борт корабля), T – витрати на транспортування (T_1, T_2 – оплата витрат на першого, другого перевізника), M – розмитнення, P – розвантаження, C – страхування, Φ – фрахт.

Джерело: побудовано автором на основі [12]

ків ЗЕД утруднюється використанням кількох видів валют, різницею в термінології і методології обчислення облікових показників. Ці випадки не регламентовані в нормативних актах з бухгалтерського обліку і щоразу на практиці вимагають від підприємців та облікового персоналу високого рівня кваліфікації, обізнаності із законодавством України та країни діяльності контрагента, а також їх облікової практики. У кожному окремому підприємстві напрацьовується своя практика вирішення таких проблем інвентаризації. Закріплюється вона в обліковій політиці підприємства.

Усі дані синтетичного та аналітичного обліку після проведення інвентаризації узагальнюються у звітності. У Звіті про фінансовий стан (балансі) розкривається інформація про кошти, які зайняті в зовнішньоекономічній діяльності – товари, іноземна валюта, цінні папери, інвестиції в іноземні підприємства, дебіторська заборгованість закордонних контрагентів; а також про пасиви – вкладені кошти іноземних інвесторів, кредиторська заборгованість перед контрагентами, фінансовими установами, заборгованість з оплати праці залучених іноземних фахівців, зобов'язання з податків і платежів.

У Звіті про фінансові результати відображається дохід від зовнішньоекономічної діяльності та витрати на неї, у підсумку визначаються фінансові результати зовнішньоекономічної діяльності. У Примітках до річної фінансової звітності наведені показники розкриваються детальніше. Зокрема, наводиться інформація про суми курсових різниць, включених до доходів або витрат, до складу додаткового капіталу. У разі змін характеру діяльності наводяться причини таких змін, їх вплив на власний капітал та фінансовий результат.

Крім загальнообов'язкових форм звітності суб'єкти ЗЕД подають спеціальні звіти до Державної служби статистики та податкової служби, зокрема: звіт про експорт (імпорт) послуг (форма №9-ЗЕЗ); звіт про іноземні інвестиції в Україну (форма №10-ЗЕЗ); звіт про інвестиції з України в економіку країн світу (форма №13-ЗЕЗ); звіт про взаєморозрахунки з нерезидентами (ф. №1-Б).

Ключовою «точкою росту» бухгалтерського обліку ЗЕД є цифровізація і застосування елементів штучного інтелекту. Тому узагальнення розглянутих нами засад методології обліку зовнішньоекономічної діяльності сформулюємо у вигляді алгоритму, за яким застосовується методологія обліку зовнішньоекономічної діяльності (рис. 1).

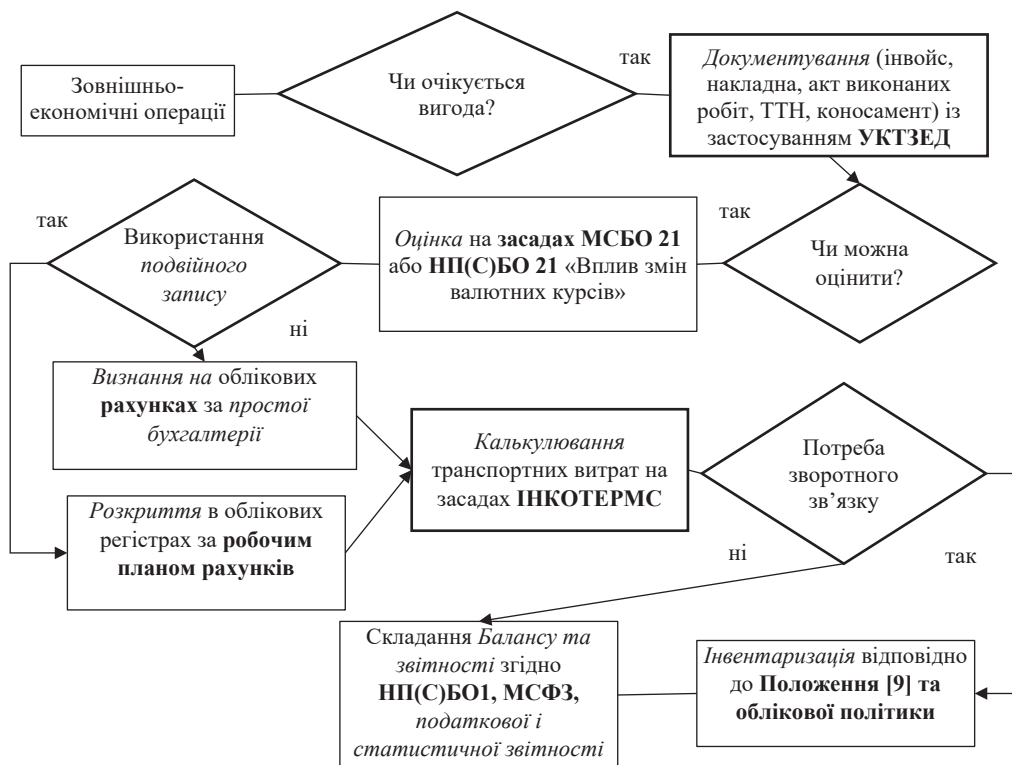

Рис. 1. Алгоритм застосування методології бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: сформовано автором

Подана у вигляді алгоритму методологія обліку ЗЕД може стати основою для розробки інструментів програмного забезпечення підприємств – суб'єктів ЗЕД. Це сприятиме зростанню точності і оперативності обліку, дозволить частково вирішити проблему обліку віддалених активів через надання доступу до них цифровими засобами.

Висновки. Невирішеними залишаються встановлені нами методологічні проблеми обліку ЗЕД:

- Різниця у термінології та методиці обчислення облікових показників за законодавством різних країн ускладнює визнання в обліку підприємства активів та їх оцінки, зазначених у первинних документах;
- Використання різних видів валют і коливання валютних курсів може ускладнювати облік. Відображення курсових різниць сприяє нарахуванню «віртуальних» доходів і витрат, отримання яких має недостатній рівень вірогідності;
- У Плані рахунків бухгалтерського обліку не передбачені деякі рахунки, необхідні для ЗЕД, зокрема, рахунки обліку інвестиційної діяльності, товарів у дорозі із тривалими термінами доставки, розрахунків з іноземними контрагентами, доходів від експорту;
- Інвентаризація активів, капіталу і зобов'язань зовнішньоекономічної діяльності також ускладнюється через різницю регулювань обліку у різних країнах, що може викликати різниці у визнанні та оцінці об'єктів обліку.

Ці проблемні питання потребують подальших досліджень науковців та широкої фахової дискусії.

Список використаних джерел:

1. Бардаш С. Онтологічна верифікація обґрунтованості віднесення інвентаризації до методу бухгалтерського обліку. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Тернопіль, 28 травня 2021 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2021. С. 40–43.
2. Гордолопов В. Ю. Розвиток теорії та методології бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємств: монографія. Житомир : Вид. О. О. Євєніук, 2019. 392 с.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.04.2025).
4. Кіш Є. Б. Генезис наукової інтерпретації «методологія бухгалтерського обліку». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 43. С. 60–65.
5. Корягін М. В. Побудова методології бухгалтерського обліку. *Економіка і держава*. 2018. №7. С. 27–31.
6. Малюга Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2005. 548 с.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: виданий IASB від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text (дата звернення: 21.04.2025).
8. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення: 12.04.2025).
9. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
10. Про застосування рахунків-фактур (інвойсів): лист Міністерства фінансів України від 24.03.2023 № 41010-06-5/7983. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/рахунок-фактура_\(інвойс\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/рахунок-фактура_(інвойс).pdf) (дата звернення: 09.04.2025).
11. Пушкар М.С. Філософія обліку: монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 156 с
12. Терміни ІНКОТЕРМС® 2020 видані Міжнародною торговою палатою. URL: <https://incoterms2020.com.ua/termini-inkoterms-2020/> (дата звернення: 11.04.2025).
13. Чан-Хі О. С. Страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. *Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку: Міжнар. наук.-практ. конф. (Буковель–Київ, 20–23 березня 2017)*. Київ: Фінансово-економічна наукова рада, 2017. Т 1. С. 88–91.

References:

1. Bardash S. (2021) Ontologichna veryfikatsiia obgruntovanosti vidnesennia inventoryzatsii do metodu bukhgalterskoho obliku [Ontological verification of the validity of the assignment of inventory to the accounting method]. *Oblik, opodatkuvannia i kontrol: teoriia ta metodolohiia: mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. (Ternopil, May, 28th, 2021)*. Ternopil: ZUNU, pp. 40–43.
2. Hordopolov V. Yu. (2019) Rozvytok teorii ta metodolohii bukhgalterskoho obliku zovnishnoekonomichnoi diialnosti pidpriemstv: monohrafiia [Development of the theory and methodology of accounting for foreign economic activity of enterprises: monograph]. Zhytomyr: Vydavets O. O. Yeveniuk, 392 p.

3. *Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii*; [Instructions on the application of the Chart of Accounts for accounting of assets, capital, liabilities and economic operations of enterprises and organizations] zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.1999 № 291. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (accessed April 11, 2025).
4. Kish Ye. B. (2022) Henezys naukovoï interpretatsii “metodolohiia bukhhalterskoho obliku” [Genesis of scientific interpretation of “accounting methodology”]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. International Economic Relations and World Economy*, vol. 43, pp. 60–65.
5. Koriahin M. V. (2018) Pobudova metodolohii bukhhalterskoho obliku [Construction of accounting methodology]. *Ekonomika i derzhava – Economy and State*, vol. 7, pp. 27–31.
6. Maliuha N. M. (2005) Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: teoriia y metodolohiia, perspektyvy rozvytku: monohrafiia [Accounting in Ukraine: theory and methodology, development prospects: monograph]. Zhytomyr : ZhDTU, 548 p.
7. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 21 “Vplyv zmin valiutnykh kursiv” [International Accounting Standard 21 “The Effects of Changes in Exchange Rates”]: vydanyi IASB vid 01.01.2012. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_022#Text (accessed April 21, 2025).
8. Natsionalne polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 21 “Vplyv zmin valiutnykh kursiv” [National Accounting Regulation (Standard) 21 “The Effects of Changes in Exchange Rates”], zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 10.08.2000 № 193. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (accessed April 12, 2025).
9. Polozhennia pro inventaryzatsiiu aktyviv ta zoboviazan [Regulation on Inventory of Assets and Liabilities], zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 02.09.2014 № 879. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (accessed April 21, 2025). (in Ukrainian)
10. Pro zastosuvannia rakhunkiv-faktur (invoisiv) [On the use of invoices]: lyst Ministerstva finansiv Ukrainy vid 24.03.2023 №41010-06-5/7983. Available at: [https://mof.gov.ua/storage/files/rakhunok-faktura_\(invois\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/rakhunok-faktura_(invois).pdf) (accessed April 09, 2025).
11. Pushkar M. S. (2002) Filosofiia obliku : monohrafiia [Accounting Philosophy: monograph]. Ternopil : Kart-blansh, 156 p.
12. Terminy INKOTERMS® 2020 [INCOTERMS® 2020 Terms]. vydani Mizhnarodnoiu torhovoïu palatou. Available at: <https://incoterms2020.com.ua/termini-inkoterms-2020/> (accessed April 11, 2025).
13. Chan-Khi O. S. (2017) Strakhuvannia ryzykiv u zovnishnoekonomichnii diialnosti [Risk Insurance in Foreign Economic Activities]. *Ekonomika, finansy i upravlinnia v XXI stolitti: analiz tendentsii ta perspektyvy rozvytku*: Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Bukovel-Kyiv, March 20th – 23rd, 2017). Kyiv: Finansovo-ekonomichna naukova rada, vol. 1, pp. 88–91.

Lahutin S. S., Postgraduate Student
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
serg.lahutin@ukr.net
ORCID: 0009-0004-7341-7031

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ACCOUNTING OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES

Abstract. The scientific article reviews existing approaches to accounting for foreign economic activity in terms of its methodology. The fundamental researches of Ukrainian scientists in the field of accounting was analysed on the methodology of accounting in general and accounting for foreign economic activity in particular. The principles of the methodology for accounting are researched for foreign economic activity in the context of digitalization. General scientific and specific methods used in accounting are identified. The elements of the accounting method and the features of their application are described for accounting of foreign economic activity. The regulatory acts and the principles established by them are determined, on which is based the application of each element of the accounting method in foreign economic activity. Modern challenges and problems of accounting are identified related to foreign economic activity: non-convergence of legislative acts on accounting between countries, problems of currency turnover, allocation of transport costs, complexity of inventory due to remote warehouses and long delivery terms. In the author's opinion, the solution to the problems posed is possible only in the methodological plane. Based on the analysis of methodological approaches to accounting for foreign economic activity and accounting practices, the author proposed a number of measures and improvements that will eliminate the identified problems. The key means of developing accounting for foreign economic activity and solving many existing problems is the implementing of digital tools into practice, as well as scientific theoretical and methodological justification and providing for their use. The author has developed an algorithm for applying methodological means for accounting for foreign economic activity, which can become the basis for developing software tools for enterprises – subjects of foreign economic activity. This will contribute to increasing the accuracy and efficiency of accounting, and will partially solve the problem of accounting for remote assets.

Keywords: accounting, methodology, foreign economic activity, digitalization, elements of the accounting method.